

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

2 An ne liceat rem vendito carius quam præsentis pretio vendere, quando
rei dominus no[n] erat tu[n]c ve[n]diturus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

dere, quod ex ipsi minutatim venditis cõficiendum est. Veruntamen per hanc concessionẽ nullam cogitamus porrigere mercatoribus ansam, qui in ciuitatibus merces distrahunt, quoniam tota ratio contrahum excusans, est necessitas vendendi & emenditã amplã mercium copiam, quã nequit numerata pecunia vèdi, ob id quod venditur illis, qui pretium inde sunt collecturi. Citra hanc autem necessitatem debent res estimari pretio præfenti. Quapropter peculiatres mercatores in nundinis sibi videant quomodo emãt, porro intelligentes non posse reuendere nisi pretio præfenti. Nam nulla inde sumitur excusatio quod empturi ciues nõ semper habeant pecuniam præfentem. Hoc enim esset illos cogere propter necessitatem emere ad vsuras. De secundo etiam membro quarti argumenti, nihil est mirum, si prudentissimus quisque ambigat. Nam re vera lanarum mercatus qui anticipata fit solutione, effigiem præ se fert vsurarium, cõvilius illa ratione emantur. Attamen neque eiusmodi emptiones vsurarias profus arbitro, si modo fraus absit. Nempe dum nõ anticipetur solutio nisi duos aut tres menses quando solet fieri herbarum solutio, aut plurimum intra eundem annum fiat quo sunt lanæ recipiendæ. Nam si anticipatur in alterum annum, vt ratione tam longe dilationis minoris emas, manifestaria vsura est Ratio, quæ me in hanc cogit sententiam est quod merces ipsæ natura sua hoc exigunt, nempe quod sumptus pascedendi tam numerosos greges eorum domini ferre nequeunt, nisi ex ipsa nutriedã lana præfens sibi subsidium cõiant. Accedit, quod forma huiusmodi fori adeo iam more & vsu per crebuit, vt ipsi etiam pastores in quo graua men inclinãt, renuant aliter vendere. Et forte in marino piscatu idem permittitur anticipatum pretium, nõ solum propter sumptus pauperum piscatorum, verum & propterea quod piscatura seruari nequiret nisi emptores paratissimi essent iactum antea emptum recipere. Haud tamen inde exemplum ad alia minorã diducitur, vt liceat ab agricola anticipata pecunia grana minoris emere. Nã accidentariũ est quod agricola ea sit pauperate, vt exiguos illos sumptus ferre nequeat, qua ratione cogitur ad vsuram multum quaritare. Parque iudicium, est de

alijs huiusmodi nimirum quando necessitas personæ in causã est intempestiue vendendi. Etenim in lanis non tam accidentaria personarum necessitas inest, quam rei ipsius natua.

ARTICVLVS II.

Vtrum liceat rem credito carius, quam præfenti pretio vendere quando rei dominus non erat tunc venditurus.

TAmetsi regula generalis sit, quam superioris articulo constitutam reliquimus restat nihilominus explorare, an vllã admittat exceptionem, videlicet, vtrum quando merces vendendæ non erant vsq. ad tempus, quo plus valitura sperabatur carius licitum sit eas distrahere quam præfenti numismate? Et arguitur a parte negatiua, ex regula supra constituta, nempe quod rei pretium æstimandum sit secundum præfentem valorem, vt habetur l. in lege. 4. ad leg. falc. Secundo arguitur. Si liceret carius tunc vendere, id maxime permitteretur ratione lucri cessantis, quod speratur ex pretij augmento, dictum est autẽ secundum sententiam nobis probationẽ, nemini proprie cessare luctum, præter eũ, qui vim aut fraudẽ patitur. Qui ergo sua parte sponte vendit, non potest de lucro cessante agere, atque adeo neque illa ratione carius vendere. Tertio. Si illa ratione carius liceret vendere, sequeretur, quod econuerso liceret rem emere cum pacto, vt integra seruaretur, quoadusque vel maioris æstimaretur, vel fructus ferret. Verbi gratia liceret oues ante facturam eo pacto emere, vt venditor periculo suo eas custodiret, quousque fetus suos æderent, cascũque & lanam ferrent. Consequentia probatur. Nam si venditor potest futurum pretium quo in posterum valitura sunt res, ex nunc tutum facere, pari iure poterit emptor tutos quoque reddere fructus rei emptæ, quos emit. Consequens tamen est falsum. Nam res lege non pereunt nisi domino. Vnde cum primum quis rerum acquirat dominium, sibi periclitantur, vt colligitur l. incendium. C. si certum petatur. & l. pignus C. de pign. actio. In contrarium est cap. Nauiganti de vsuris.

Articulus hic intellectum exposcit diuigan.

Primi argum.

Secundũ

Tertiũ.

Capi na uigan.

De lana

De piscatu

Esti capituli, Nauiganti & c. in ciuitate de
 & ca. in
 ciuitate
 de vltis

Dubitō
 circa pri-
 mū mē-
 brum c.
 nauigā-
 ti.

Prima
 conclu.

Rō con-
 clusōis.

Obie-
 ctio.

Esti capituli, Nauiganti & c. in ciuitate de vltis. Et quidem in c. Nauiganti, tria sunt membra. In primo condemnatur vsura cōtractus, quo quis nauiganti vel eunti ad nundinas pecuniam mutat periculum capitalis subiens, vt aliquid sibi vltra fortem rependatur, quæ quidem condemnatio in terpretamento indiget, vt verum exhibeat intellectum. Nam vt questione sexta in articulo de societate, dicitur: sumus nihil vsuræ committit, qui pecuniam suam in societatem mittit, vt inde lucrum speret quod periculum ingreditur capitalis, nam hoc nūc est ratio mutui, sed quia sua pecunia negotiator, qui autem nauiganti proprio periculo pecuniam committit suam non omnino mutat, quandoquidem si pereat, sibi perit, videtur ergo contractus ille immerito illic damnari. Respondetur propterea condemnari, quod cum mutatio gratis fieri debeat, non aliter mutare, quam mutuarium ad contractum assicurationis vel societatis obligando, vsura est. Quod si contra redarguas. Qui mutare non tenetur, potest id tenuere, vt alios contractus sibi commodos faciat, respondetur hoc verum esse, at tamen vt mutui non potest alium cogere qui forte assicuracione non egebat. Nam forte illic nullū imminere periculum, sed in egebat. Quod patet ex illa compositione nauiganti, vel eunti ad nundinas. Nam euntes ad nundinas nulli sub sunt periculo, & ideo forte habebatur sermo de nauigatione, quæ extra omne fieret periculum. Sed de hoc illic rursus. Ad questionem ergo presentem duabus conclusionibus respondetur. Prior est, Licitum est merces anticipata solutione vilis mercaui, quam presenti foro vaneunt, si tamē coniectura est tempore, quo tradende sunt plus minusve valituras. Vt si quis in hyme triticum emit quod vsq; ad messem nō est recepturus, etsi tempore contractus modius quatuor vendatur solidis, iuste potest tribus emi, si creditur plus minusve in aestate valiturum. Iste est casus secundus dicti cap. Nauiganti. Et ratio est, quod cum res propter vltimū emanatur, id quod nunc non venit in emptionis vltimū non debet estimari presenti pretio, sed illo quo valiturū est, dum ei traditur. Sed arguis, rationem id tantum euincere quod licet nunc emere indefinito pretio, hisce videlicet verbis. Emocete tot modos tritici eo pretio, quo

astimabitur tempore messis. Quod autem tunc liceat certum taxare effigiem habet vsuræ, nam forte valebit plus, & tamen ca. Nauiganti de taxato pretio loquitur. Respondetur, quod quando res in dubio versatur, potest prudentia ac perinde conuentiones definiri. Quapropter iustitia huius cōtractus non in anticipata solutione fundatur, alioqui vsuram saperet, sed in conuentionali estimatione rei dubie. Ex quo fit, vt etiam dum solutio non anticiparetur, firmaretur tamen sic contractus, vt vltimque resultaret obligatio, æquis esset ac probus. Quemadmodum si quis dicitur arithmeticoque pretio inde finit emerit quantum olei vel vini est prouenturum, vt Aristot. de Thalete (quod supra meminimus) retulit, nullam committeret vsuram, licet multo plus sperato proueniret, neque venditor teneretur restituere, etiam si totum perierit. Posterior conclusio? Qui suas non erat merces venditurus vsque ad tempus, quo pretium auctum iri coniecit, potest plus vendere quam tempore venditionis valet, expensis deductis, laboribus ac periculis, & casu, quo, vt supra admonitum est, scilicet rogatus vendat, vt qui vsque ad mensum Maium seruaturus erat granum suum poterit sub uasale Domini carius quam tunc valet, diuendere. Hic enim est casus tertius eiusdem cap. Nauiganti. Et ratio conclusio nis superiori germana est, quoniam tunc non debet estimari pretium secundū presentem, sed secundū tēpus, quo suas erat merces distrahiturus. Alias pateretur emerens damnum, a quo, vt supra dictū est, potest se iure venditor seruare incolumem. Quare non solum indefinitē vendere potest eo pretio, quo mense Maij valitura sua, verū definiti constituiq; pretium certum potest. Nā res dubia potest, vt modo dicebamus, per prudentiam terminari. Non est autem cur vt in superiori casu scisciteris verum, licet sicut etiam carius vendere prudenti numero, quoniam qui sic emerit, mentis verius quam pecunia egeret. Equis enim numerata pecunia quas res vilis potest, carius emat? At tamen si venditor comprom rem non decipiat, sed ille velit tantum dare, quanto ipse futuro tempore venditurus erat, genere suo non est vsura. At vero restat circa ca. in ciuitate, non paruum app. dubium, arguitur inquam, quod non illi modo

modo qui seruaturus erat merces, fas sit
 pretiosius vendere, verum & illi quoque
 qui non erat seruaturus, si modo pretio
 credito vendat. Enimvero ca. In ciuitate.
 nulla conditionis illius mentio fit esse tunc
 venditor seruaturus, necne. Sed absolute
 respondetur, quod seu piper seu cinamo-
 mum quod præfenti pecunia quinque vē-
 ditur libris, citra peccatum potest vānū-
 dari sex, dummodo credatur solutionis tē-
 pore plus minusve valiturum. Cætera hac
 commotus auctoritate, 2. 2. quæst. 87. arti-
 1. distinguit de huiusmodi contractu. Aut
 inquam solutionis dilationem bifariam
 posse considerari. Vno modo per se, vt
 actionem ab emptione separatam puta, si
 contractus venditionis non simpliciter cō-
 sideretur, sed tanquam mutuum habens
 annexum. Itaque venditio perfecte nunc
 absoluitur, sed quia expectatur solutio, ra-
 tione tacti mutui aliquid extorquetur. Et
 hoc inquit, illicitum est, atque vsurarium.
 Secundo modo potest eadem dilata solu-
 tio considerari, non quidem per se at tan-
 quam pars venditionis, quæ nondum fuit
 completa, sed inchoata, & in futurum pen-
 dens. Et tunc inquit, aliquid insuper reci-
 pere, quem sit præfens pretium, si res credi-
 tur plus valitura, non est vsura, quoniam
 venditio tunc censetur perfici, quando fit
 solutio. Ob idque ait inepte exponi cap.
 In ciuitate, per alterum, Nauiganti. cum
 sint duo diuersi casus. Verumtamen con-
 tra hanc opinionem est argumentū, quod
 hæc Caietana distinctio obstrusior est, quā
 vi facile possit intelligi. Contractus enim
 vt supra citatum est l. Labeo. ff. de verbor.
 signific. est vtro citroque obligatio, ergo
 tunc contractus emptionis absolutus est,
 & perfectus, quando uenditur vel tradit
 vel tradere obligatur merces, atque em-
 ptor vel soluit, vel soluere obligatur pre-
 cium. Quo fit, ut expectata solutio nihil
 uelet, quo minus contractus perfectus sit.
 Quare ex illo capite nihil ultra præfens
 pretium recipi potest. Secundo. Vendi-
 tionis forma, quæ credito fit, una est sem-
 per scilicet. Vendo tibi hanc rem precio ta-
 lite tempore soluendo, nulla ergo restat di-
 scriminis ratio, ut dicatur aliquando con-
 tractu inchoatus, & non perfectus, aliquan-
 do vero perfectus, & includens mutuum
 nullo tempore includit mutuum, puta ex-
 pectationem solutionis. Tertio si uenditor

non erat seruaturus merces, nil ei refert
 quantum sit ualitura, atque adeo nec dam-
 num illi emergit, nec lucrum cessat, quare
 ratione illius nihil nisi pretium, quod in
 præfenti currit, percipere potest. Ob idque
 profecto multo est tutior solutio, quod ca-
 pitulum, Nauiganti glossa sit capituli. In
 ciuitate, scilicet quod nunquam liceat cre-
 dito carius uendere, nisi quando seruande
 erant merces. Nam licet e. Nauiganti fue-
 rit Gregorij Noni, & cap. 9. In Ciuitate.
 Alexandri III. explicuit nihilominus Gre-
 gorius Alexandri mentem. Nihil fecius
 non est prorsus Caiet. opinio improbabili-
 sis pretio. Enimvero si quidem in definito
 pretio. Enimvero si qui tempore Natiui-
 tatis grano abundant, rogatur credito uē-
 dere quamuis non esset seruaturus, potest
 uenditionem tenere, & dare quali mu-
 tuum decem modios recipiendis mense
 Maio, vel pretium quo tunc uenierit. Ve-
 runtamen si est ceu mutuum, non potest
 emptorem cogere, vt mense Maio, & non
 ante soluat. Atq. hac tunc ratione dicitur
 imperfectus contractus, q̄ non est taxatū
 pretium, sed in futurum pendens. An ve-
 ro taxari possit, dubium pretium auctore
 æstimatione quam in præfenti foro currit,
 potio concedere illi non audeam, qui nō
 esset seruaturus. Et ideo bene admonetur
 eodem cap. q̄ licet ex forma contractus, nō
 sit vsura, quia effigiem habet venditionis,
 tamen suspectus contractus est, ac perinde
 plebi interdicens.

Primum igitur argu. iam solum est.
 Regula namque docens iustum pretium ef-
 se quod in præfenti foro currit, intelligi-
 tur, si tunc merces emptori tradatur. Nam
 alias non sunt æstimandæ nisi tempore,
 quo in emptoris vsum veniunt. Secundum
 autem valentius pugnat, nimirum dum
 quærit, quā ratione qui seruaturus erat
 pretiosius vendere potest. Nam si ratione
 id lucri cessantis, iam supra probabilis ar-
 bitrari sumus, non cessare lucro nisi inui-
 to. Respondere ergo primo possimus,
 quod potest recipere ratione damnum e-
 mergentis. Quod quidem etiam sponta-
 neus venditor, quando ob commodum
 emētis vendit, potest, in supra decisum est,
 in pactum ducere. Si autem huic respon-
 so non acquiescas, eo quod videtur lucrum
 cessans, respondetur secundo euidens,
 quod lucrum cessare dupliciter vbi venit.

Vno

Solutio.
tutior.
Caieta.
opinio.
non pro-
tinus in-
probabi-
lis.

Ad pri-
mū arg.

Ad secū-
dum.

QVÆSTIO IX.

DE CENSIBVS.

ARTICVLVS I.

*Vtrum consuum emptio ac venditio
sit vsuraria.*

POSTREMA questione de emptione & venditione, quæ huius libri quinti habet locum interrogatur de censibus, quorum contractus latissime in republica percrebuit. Est ergo articulus primus vtrum huiusmodi contractus emendi vendendique census, sit vsurarius. Et arguitur a parte affirmatiua? Numisima, vt supra dictum est, nõ est vendibile, sed tantum mutabile, & qui vsum eius seorsum vendit, vsurarius est. Nam vt ex 5. Polit. cap. 6. citabamus, solum inuentum est vt sit precium rerum, non vt ipsum vendatur, qui autem censum emit, pecuniam emit vltra sortem sibi augendam, ergo vsurarius est. Probatur minor. Qui dat vt bi gratia mille ducatos, vltimis mensibus aut annis certam pecuniam recipiat, nihil aliud emit, quam illam pecuniam, qua sibi vltra sortem accretit. Nã si quotoannis recipit centum, in decennio recuperat iustam sortem. Quare si census redimitur, eandem duplat, si vero nõ redimitur, quidquid vltra recipit, sorti accumbat. Secundo arguitur. Hoc genus contractus palleum est & clypeus omnium vsurarij, ergo deberet longe a republica relegari. Probatur antecedens. Quicunq. gratis mutare recusat, hoc actu vitium, vt in alio capitulo redimibiles census coemat, quod petinde est, ac si sub scenore mutaret. Tertio arguitur. Si census nõ essent in rem aut rerum fructus institui, possent pariter & in personam, etiam quæ bonis careret, nam sicut res, fructuosa sunt, ita & operis suis persona fructificat, consequens autem vt condempnare e. z. de pigno. vbi habetur qd liber homo pro debito non tenetur, si res defuerint. In contrarium est argumentum, quod annui reditus in bonis immobilibus iure censentur, vt patet Clement. Exiuit de vt b9. signific. §. cumque annui bona autem immo.

Vno modo, quando res quæ alteri traditur, non plus per se valet, sed solum ratione negotiationis industric, qualis est pecunia. Et tunc censebant ego cum, qui vltro a se alienat, mutuando, non posse lucrum recipere, quia proprie non impeditur, vt supra expositum est. Secundo cõtingit, quod res ipsa quæ traditur, non modo ratione industric, verum suapte natura per se ipsa plus est valitura. Huiusmodi ergo res, licet quis sponte sua vendat, si rogatus facit carius vendere potest, ob illum, qui speratur valore m expensis tamen ac laboribus, vt dictum est, inde subductis. Tertio argumento dubitatio submouetur de quodam vsitato cõtractu emptionis non satis tuto. Sunt enim qui miseris rusticis mutare venientes, mille innectant fraudes. Primum iumenta ab illis emunt, quæ non habent, eadem que sibi eisdem locant, nempe consignat rustico viginti aureos, cen precium bonum, quos ille non habet, obligando illum vt saluos, ac tutos locatque custodiat, soluatq. mensiuum locationis precium, hæc enim vfura est, nimirum cum in fine anni adhibentur ijdem viginti aurei, vt pote seruati boues, adiectoque in super precio dictæ locationis. Secundo est qui in Autumno mille verbi gratia oues emit, obligatis venditoribus vt vique ad Maium eisdem saluos custodiant; nempe vt ipsorum periculo pereant. Et postquam totam securam percipit, reuendit eisdem eisdem eodem pretio. In quo contractu multe latent iniquitates. Primum enim si agricolæ obligantur, ut iterum eodem pretio emant, manifestaria vfura est. Nam cum teneantur eandem pecuniam remitti, mutuum est cui addetur pretium agnorum, casei, & velletum. Rursus obligare illos vt illasum seruent gregem, palliatio vsuræ est, nam grex ipsis ementibus tanquam veris dominis periclitari debet, quod quidem periculum si venditores suscipiant, iusta pecunia esset pro quantitate periculi æstimandum, cum tamen neq. pro periculo, neque pro custodia recipiant nisi pettenue sorte stipendium. Negatur ergo argumenti consequentia, videlicet qd si potest venditor qui merces erat seruaturus, immuncem se a damno seruare, possit etiam emptor venditorem arctare, vt merces seruet, nam cum primū emit, suo sunt periculo peritura.

Ar
ter
tium arg.